

Commissie rechtsbescherming

Datum

11 januari 2022

Zaaknummer

2021-014603

Onderwerp

Schriftelijk commentaar bezwaar

Inlichtingen bij

Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad

1 van 7

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand ontvangt u ons schriftelijk commentaar ten aanzien van het bezwaarschrift.

Bezwaarde

Prakken d'Oliveira, namens de Stichting Faunabescherming (hierna: bezwaarde) heeft op 24 november 2021 een bezwaarschrift ingediend, bij ons ontvangen op 24 november 2021.

Inhoud van de zaak en de bestuurlijke context

Op 24 september 2019 heeft

Gedeputeerde Staten (hierna: GS) aan de Faunabeheereenheid Gelderland (hierna: de FBE) een ontheffing verleend voor het overtreden van het verbod van artikel 3.10, eerste lid onder a van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) voor het opzettelijk doden van het edelhert, damhert, wild zwijn en ree en het vangen van wild zwijn in samenhang met artikel 3.17, eerste lid onder b1, 2, 3 en tweede lid Wnb, in het kader van de schadebestrijding en populatiebeheer (hierna: de ontheffing, zie bijlage 1). De ontheffing is onherroepelijk.

Op 19 oktober 2021 heeft bezwaarde een verzoek tot handhaving, dan wel intrekking, wijziging van de ontheffing verzocht bij GS (bijlage 2). Daarbij heeft bezwaarde een termijn gesteld van één week. Bezwaarde heeft een beroep ingesteld bij de rechtbank Gelderland wegens niet tijdig beslissen op de aanvraag. Deze is doorverwezen naar de rechtbank Midden-Nederland. Deze heeft daarop op 5 november 2021 uitspraak gedaan en het beroep kennelijk niet-ontvankelijk verklaard, omdat bezwaarde geen ingebrekestelling verstuurd heeft (uitspraak UTR 21/4371, zie bijlage 5). Naar het oordeel van de rechtbank kon de termijn van twee weken worden afgewacht, omdat deze zaak niet zo spoedeisend was en bezwaarde nog een week gewacht heeft met het indienen van het beroepschrift. Bij brief van 9 november 2021 (bijlage 4) heeft bezwaarde GS in gebreke gesteld en verzocht om alsnog binnen twee weken op het verzoek te beslissen. Bij de brief van 19 november

Datum
11 januari 2022

Zaaknummer
2021-014603

Blad
2 van 8

2021 (bijlage 6) heeft bezwaarde GS verzocht om uiterlijk op 23 november 2021 op het verzoek te hebben beslist.

Daarnaast is door bezwaarde een verzoek om voorlopige voorziening ingediend ook bij de rechtbank Gelderland, welke vervolgens ook doorverwezen is naar de rechtbank Midden-Nederland. Op 5 november 2021 heeft de rechtbank hierop uitspraak gedaan (UTR 21/4370, zie bijlage 5) en is het verzoek om voorlopige voorziening niet-ontvankelijk verklaard, omdat reeds in de uitspraak van 5 november 2021 (UTR 21/4371) daarop uitspraak was gedaan.

Bij brief van 9 november 2021 (bijlage 3) hebben GS aangegeven uiterlijk op 14 december 2021 op het verzoek te zullen beslissen. Het definitieve besluit tot afwijzing van het handhavingsverzoek/intrekkingsverzoek/wijzigingsverzoek is op 22 november 2021 genomen (bijlage 7).

Op 24 november 2021 heeft bezwaarde wederom een verzoek om voorlopige voorziening ingediend (bijlage 8). Deze voorlopige voorziening is door de rechtbank Midden-Nederland op 24 december 2021 afgewezen (bijlage 10).

Daarnaast heeft bezwaarde een bezwaarschrift (bijlage 11) ingediend tegen het besluit van 22 november 2021.

Derde-belanghebbenden

In deze zaak is de Faunabeheereenheid Gelderland, gevestigd aan de Wassenaarseweg 40, 6843 NW Arnhem, zijnde de houder van de ontheffing, betrokken als derde-belanghebbende.

Ontvankelijkheid van het bezwaarschrift

Het bezwaarschrift is ingediend volgens de vereisten die de Algemene wet bestuursrecht daaraan stelt en is derhalve ontvankelijk.

Bestreden besluit

Het bezwaarschrift is gericht tegen het besluit van Gedeputeerde Staten, gedateerd op 22 november 2021, zaaknummer 2021-013216.

De ontheffing (bijlage 1) is verleend voor het overtreden van het verbod als genoemd in artikel 3.10 eerste lid onder a, jo. artikel 3.17 eerste lid onder b1, 2, 3 en c3 en tweede lid Wnb in het kader van schadebestrijding en populatiebeheer. De ontheffing is verleend in het kader van de in artikelen 3.8 vijfde lid onder b en 3.10 tweede lid van de Wnb genoemde belangen. Op het ontwerpbesluit van deze ontheffing zijn geen zienswijzen ingediend. Bezwaarde heeft geen beroep ingesteld tegen de definitieve ontheffing van 24 september 2019. De ontheffing is onherroepelijk.

In de ontheffing is de beoordeling van het Faunabeheerplan grote hoefdieren 2019-2025 opgenomen. Hierin zijn de doelstanden en/of gewenste standen per diersoort opgenomen. Voor

Datum
11 januari 2022

Zaaknummer
2021-014603

Blad
3 van 8

edelherten is de doelstand op 1.777 bepaald, voor het damhert 495, wild zijn 1.350 en ree tussen de 10.350 en de 14.820. De ontheffing is verleend op basis van de wettelijk erkende belangen:

- Het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna, dan wel in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- Ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- Het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van het voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- Ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- Ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- Ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden zieke of gebrekkige dieren.

In het faunabeheerplan is de gunstige staat van instandhouding weergegeven. Hiervoor geldt een minimale populatiegrootte van 150 dieren per diersoort. Zowel de gewenste als de doelstanden liggen voor al deze soorten ver boven de 150. De verleende ontheffing doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soorten.

In het handhavingsverzoek van 19 oktober 2021 wordt verzocht om handhaving, dan wel de ontheffing in te trekken of te wijzigen.

Het afschot van dieren leidt volgens bezwaarde tot verstoring van de wolven op de Veluwe, en daarmee tot aantasting van hun voortplantings-, leef-, rust- en foerageerplaatsen. Daarmee wordt artikel 3.5 tweede lid van de Wnb overtreden. Tevens vindt er overtreding plaats van artikel 3.5 eerste lid Wnb plaats doordat er risico is op verstoring, doden of verwonden van de wolf in het gebied.

Op grond van artikel 7.2 Wnb wordt verzocht tot handhaving om het overtreden van de verbodsbepalingen tegen te gaan.

Tevens wordt verzocht tot intrekking van de ontheffing op basis van artikel 5.4, eerste lid onder b, c en d Wnb.

In het definitieve besluit van 22 november 2021 is dit verzoek afgewezen. Wij hebben aangegeven dat er geen sprake is van een overtreding in de zin van artikel 3.5, eerste lid Wnb. Het feit dat er één wolf is gedood door een kogel, levert geen bewijs dat deze is gedood in het kader van de uitvoering van de ontheffing; daarbij is ook niet aangetoond dat er sprake is van opzettelijk doelgericht handelen. Tevens hebben wij aangegeven dat de wolf geen hinder ondervindt van de geluiden van schoten in zijn directe omgeving, omdat de wolf zich veelvuldig

Datum
11 januari 2022

Zaaknummer
2021-014603

Blad
4 van 8

bevindt op militaire terreinen waar veel geschoten wordt. Derhalve is naar onze mening geen sprake van overtreding van artikel 3.5, tweede lid Wnb. Het handhavingsverzoek is dan ook afgewezen.

Daarnaast is het verzoek tot intrekking/wijziging van de ontheffing afgewezen. Artikel 5.4, eerste lid onder b Wnb is niet van toepassing, omdat ten tijden van de ontheffingsverlening reeds bekend was dat de wolf zich ophield op de Veluwe. Ook in het Faunabeheerplan grote hoefdieren heeft de Faunabeheereenheid aangegeven de ontwikkeling van de wolf te volgen en wanneer nodig is tussentijds haar doelen aan te passen. Voor de wolf is een apart deelplan opgesteld en behoefte van de monitoring. Ten tijde van de ontheffingverlening had de wolf zich al op de Veluwe gevestigd en zijn de aantallen sinds die tijd op de Veluwe alleen maar toegenomen. Bezwaarde heeft op het ontwerp van de ontheffingverlening geen zienswijzen ingebracht en geen beroep ingesteld tegen de definitieve ontheffing van 24 september 2019.

Wij hebben in het bestreden besluit aangegeven dat wij het belang van de uitvoering van de ontheffing zeer groot achten. Intrekking/wijziging van de ontheffing zal onverminderd leiden tot het niet halen van de doelstellingen zoals hierboven zijn weergegeven.

Op 24 november 2021 heeft appellant een verzoek om voorlopige voorziening ingediend alsmede een bezwaarschrift tegen het besluit van 22 november 2021.

Het verzoek om voorlopige voorziening is door de rechtbank Midden-Nederland op 24 december 2021 afgewezen (bijlage 10).

Bevoegdheid

Het besluit is, namens Gedeputeerde Staten, genomen door de heer Steenberg, van de afdeling Vergunningverlening en Handhaving. Op grond van het Algemeen Reglement mandaat Gelderland 2009 is hij bevoegd tot het nemen en ondertekenen van het bestreden besluit.

Alternatieve geschillenbeslechting en overleg

Er heeft geen overleg plaatsgevonden met bezwaarde om te zoeken naar een oplossing.

Nieuwe feiten of omstandigheden

Er zijn geen nieuwe feiten of omstandigheden bekend sinds de datum van het bestreden besluit.

Gronden van bezwaar

Bezwaarde is het niet eens met het bestreden besluit en voert hiertoe het volgende aan:

Het intensieve afschot van hoefdieren en wilde zwijnen kan leiden tot zeer ernstige verstoring van de wolf en wolvenroedels. Ter onderbouwing wordt verwezen naar het rapport van prof. dr. C. Smit van de Rijksuniversiteit Groningen. GS hebben geen onderzoek gedaan naar deze verstoring. Het

Datum
11 januari 2022

Zaaknummer
2021-014603

Blad
5 van 8

faunabeheerplan had aangepast moeten worden aan de komst van de wolven, omdat er inmiddels sprake is van een situatie waarin de wolven ernstig verstoord raken, dan wel dat het risico aanzienlijk wordt vergroot dat wolven worden gedood of het gebied uitgejaagd worden. Voor het grootschalige afschot wordt het gehele gebied intensief doorkruist met vervoermiddelen, mensen, honden en lawaai. Menselijke verstoring van het gebied neemt significant toe door het intensieve afschot. De situatie op militaire oefenterreinen is onvergelijkbaar met de situatie van intensief afschot op de Veluwe met dagelijks grote jachtdruk.

Uit het deskundigenrapport blijkt dat de intensieve jacht potentieel zeer verstorend is, vanwege directe verstoring door de mens van het leefgebied van de wolf, vanwege de substantiële reductie van het aantal prooidieren van de wolf door jacht. De ecologische effecten die door de wolf veroorzaakt worden zijn zeer beperkt. Het is volgens bezwaarde zeer belangrijk onderzoek te doen alvorens er negatieve effecten voor de wolf plaats zullen vinden als gevolg van menselijk ingrijpen.

Bezwaarde wijst op het risico van verstoring, verwonding en het doden van wolven als verdere uitvoering wordt gegeven aan de ontheffing. Er is één wolf gedood door een kogel en inmiddels zijn er verkeersdoden gevallen.

Bezwaarde verzoekt GS om in heroverweging te bepalen dat het afschot op en rond de Veluwe onmiddellijk wordt stilgelegd, dan wel zeer strikt wordt beperkt op basis van een ecologische beoordeling. Daarnaast verzoekt bezwaarde om in heroverweging alsnog te besluiten tot intrekking dan wel wijziging van de ontheffing, omdat daarin niet is meegenomen dat de wolf zich inmiddels blijvend op de Veluwe heeft gevestigd, dat er meerdere roedels gevestigd zijn en dat het afschot onvermijdelijk zal leiden tot verstoring of zelfs verwonden of doden van de wolf.

Tevens wordt verzocht de in bezwaar gemaakte kosten voor rechtsbijstand te vergoeden.

Reactie op bezwaar

Naar aanleiding van de bezwaren merken wij het volgende op:

Artikel 3.5 Wnb

Bezwaarde geeft aan dat er sprake is van overtreding van artikel 3.5, eerste lid Wnb. Naar onze mening is daarvan geen sprake. Het feit dat er één wolf gedood is door een kogel, levert geen bewijs dat deze is gedood in het kader van de uitvoering van de ontheffing en dat daarbij sprake zou zijn geweest van opzettelijk doelgericht handelen. Momenteel is daarvoor nog een strafrechtelijk onderzoek gaande. De stelling dat er opzettelijk sprake is geweest van doelbewust handelen, kan door ons niet gevolgd worden, nu niet vaststaat dat de betreffende wolf in het kader van de uitvoering van de ontheffing is doodgeschoten.

Bezwaarde geeft aan dat de schietactiviteiten verstorend zijn voor de wolf zodat er sprake is van overtreding van artikel 3.5, tweede lid Wnb. Daarbij wordt aangegeven in welke mate (en

Datum
11 januari 2022

Zaaknummer
2021-014603

Blad
6 van 8

dus met welke frequentie) deze activiteiten plaats moeten vinden, wil er sprake zijn van verstoring. Wil er sprake zijn van verstoring, dan zal er een zekere mate van schadelijkheid voor de wolf moeten zijn, zoals een negatief effect op de overlevingskans of voortplanting van de wolf. Bezwaarde toont niet aan dat schietactiviteiten en de aanwezigheid van mensen ook daadwerkelijk schadelijke effecten opleveren voor de wolf.

Uit onze waarnemingen van de wolf blijkt dat deze zich onder meer ophoudt op de militaire oefenterreinen op de Veluwe waar veel geschoten wordt. Dit is ook het geval in Duitsland en België. Hieruit blijkt dat de wolf geen hinder ondervindt van de geluiden van schoten in zijn directe omgeving. De conclusie dat deze schietactiviteiten daarom als versturende factor beschouwd kunnen worden, kan door ons dan ook niet gevolgd worden. Vast staat dat schietactiviteiten geen negatief effect kunnen hebben op de overlevingskans of voortplanting van de wolf. Van verstoring is naar onze mening geen sprake. Er is daarom geen overtreding in de zin van artikel 3.5, eerste en tweede lid Wnb.

Bezwaarde geeft aan dat er verstoring plaats vindt als gevolg van menselijke aanwezigheid. Om over te kunnen gaan tot handhaving in het kader van de ontheffing hoefdieren als gevolg van de aanwezigheid van mensen, dan wordt daarmee bedoeld de aanwezigheid van de jagers op de Veluwe die jagen op grote hoefdieren en wilde zwijnen. Het handhavingsverzoek ziet niet op de aanwezigheid van de recreanten op Veluwe. Om handhavend op te kunnen treden zal aangetoond moeten worden dat de aanwezigheid van de jagers een versturend effect hebben op de wolven en daarmee een schadelijk effect teweeg brengen.

De menselijke activiteiten bestaan voor 99% uit recreatie, forenzen en het uitvoeren van werkzaamheden waaronder natuurbeheer en het houden van toezicht. Daarmee staat vast dat indien er sprake zou zijn van verstoring door menselijke activiteiten, deze niet veroorzaakt worden door het uitvoeren van het faunabeheer. Handhaven op de uitvoering van de ontheffing zou daarmee willekeurig en onevenredig zijn, gelet op het geheel aan activiteiten op de Veluwe.

Gelet op het feit dat het merendeel van de menselijke activiteiten overdag plaats vindt, en de jacht zowel overdag als in de nacht uitgevoerd kan worden, zullen wij nader gaan onderzoeken of de aanwezigheid van jagers (m.n. in de nacht) versturende en aantoonbare schadelijke effecten op zouden kunnen leveren. Er is nader onderzoek nodig en zal een feitelijke onderbouwing geleverd moeten worden, om te kunnen beoordelen of er een ontheffing nodig is.

Van verminderd voedselaanbod kan momenteel geen sprake zijn. Gelet op het overschot aan grote hoefdieren en wilde zwijnen op de Veluwe en gelet op het feit dat de doelstanden ver lager liggen dan de thans aanwezige dieren die als voedselaanbod beschouwd kunnen worden, is met zekerheid te stellen dat er geen sprake is van verminderd voedselaanbod.

Datum
11 januari 2022

Zaaknummer
2021-014603

Blad
7 van 8

Artikel 5.4 Wnb

Bezwaarde verzoekt om intrekking dan wel wijziging van de ontheffing.

Daarbij gaat bezwaarde ervan uit dat er geen gegevens bekend waren van de aanwezigheid van de wolf op de Veluwe ten tijde van de ontheffingverlening en dat de ontheffingverlening daarmee verleend is basis van onjuiste gegevens.

Ten tijde van de ontheffingverlening was bekend dat de wolven zich op en rondom de Veluwe bevonden. Het was toen ook al bekend dat het vrouwtje per januari formeel als gevestigd werd aangemerkt en jongen had voortgebracht. In het Faunabeheerplan grote hoefdieren heeft de FBE aangegeven de ontwikkeling van de wolf te volgen en wanneer nodig is tussentijds doelen aan te passen. Tot op heden zijn er geen aanwijzingen dat dit noodzakelijk is. Voor de wolf is bovendien een apart deelplan opgesteld ten behoeve van de monitoring. Dit laat onverlet dat de wolf zich ten tijde van de goedkeuring van het Faunabeheerplan Grote Hoefdieren 2019-2025 en de verlening van de ontheffing al had gevestigd op de Veluwe en de aantallen sinds die tijd daar alleen maar zij toegenomen. Deze toename toont aan dat er geen enkele sprake kan zijn van schadelijkheid voor de wolf. Integendeel, de toename toont aan dat de wolf de Veluwe beschouwt als vaste verblijfplaats waardoor deze soort zich kan uitbreiden. Wil er sprake zijn van verstoring (waardoor de overtreding zou komen vast te staan), dan zal er een zekere mate van schadelijkheid voor de wolf moeten zijn, zoals een negatief effect op de overlevingskansen of voortplanting van de wolf. Gelet op het feit dat de wolf zich juist voortplant, is er geen sprake van schadelijkheid en dus geen sprake van een overtreding.

Bovenstaande geeft ons geen aanleiding tot toepassing van artikel 5.4, eerste lid onder b Wnb.

Voor zover bezwaarde aangeeft dat de ontheffing is verleend in strijd met de wettelijke voorschriften van artikel 3.5, eerste en tweede lid Wnb, verwijzen wij naar onze reactie hierboven waarin wij aangeven dat er geen sprake is van het overtreden van deze artikelen.

Bovenstaande geeft ons geen aanleiding tot toepassing van artikel 5.4, eerste lid onder c Wnb.

Bezwaarde geeft aan dat er sprake is van een toename van het aantal wolven op en rondom de Veluwe en dat dit beschouwd kan worden als een wijziging van de omstandigheden als bedoeld in artikel 5.4, eerste lid onder d Wnb.

Wij onderschrijven dat het aantal wolven inderdaad is toegenomen, maar beschouwen dit niet als gewijzigde omstandigheden die aanleiding kunnen zijn voor intrekking dan wel wijziging van de ontheffing. De aanwezigheid van de wolf was reeds bekend ten tijde van de ontheffingverlening. Wij achten het belang van de uitvoering van de ontheffing zeer groot. Intrekking of beperking van de ontheffing zal onverminderd leiden het niet halen van de doelstellingen als genoemd in paragraaf 2 van dit verweerschrift en wij op basis van onze

Datum
11 januari 2022

Zaaknummer
2021-014603

Blad
8 van 8

wettelijke verplichtingen dienen na te komen. Het faunabeheer staat immers ten dienste van meerdere beschermde soorten en is niet beperkt tot één soort.

Conclusie

Gedeputeerde Staten stellen uw Commissie voor te adviseren het bezwaarschrift ongegrond te verklaren en het verzoek tot vergoeding van de gemaakte kosten in bezwaar af te wijzen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Erik Steenberg
Plv. teammanager Handhaving

Bijlage(n):
het bezwaarschrift
het bestreden besluit